

TARİH

haftalık ders sayısı 2, yıllık toplam 74 ders saati

GİRİŞ

Tarih dersi plan ve programı bütün olarak Kosova, Avrupa ve dünyanın tarihine ait bilgileri kapsamaktadır. Tarih dersi plan ve programında Kosova'da yaşanan deşik toplulukların tarihine ve geleneklerine özel dikkat gösterilecektir. Öğrencilerin yerel, bölgesel, ulusal kimliği ve ayrıca günümüzün giderek birbirine bağlanan dünyasındaki geniş kimlik kavramı da Tarih dersi plan ve programı ile verilecektir. Tarih dersi plan ve programı geçmişle yapııcı bir şekilde hesaplamaya olan ihtiyacı uyanırmalıdır.

Farklılıkların hoş görülmesini ve karılıklı saygıyı aşılamalıdır. Öğrenme hedeflerinin bir parçası olarak demokratik toplumlarda ulusal kimliğin ve tarihi geleneklerin yerleştirilmesi, insanlar arasında barışçılan anlayışı geliştirme ve yapııcı bir şekilde beraber yaşayabilme düşüncesiyle bilgi, tutum ve becerilerin geliştirilmesiyle bağlantılı olmalıdır.

Tarih dersi ilkokulun V. sınıfında ve alt orta okulun tüm sınıflarında (6-9) genel öğretim dersi olarak okutulmaktadır.

Tarih bir sosyal bilim olarak insan toplumunun geçimini, en eski çağlardan bugüne kadar arattıran bir bilimdir. Tarih bilimi toplumun sosyal, siyasal, ekonomi, kültür gibi alanları incelemektedir.

Alt orta okulun VI. sınıfında tarih dersi insan toplumunun belirmesinden Erken Orta Çağın sonlarına kadar (XI. yy.) olagelen sosyal olaylar, olayları ve süreçleri öğretmektedir.

Tarih dersinin temel amacı öğrencilerin bir biçimde tarihi bilgileri, becerileri ve yetenekleri geliştirmek ve edinmektir.

GENEL AMAÇLAR

1. Bugünü daha iyi de erlendirebilmek için geçmiş çağlardaki sosyal, ekonomik ve siyasal olayların neden ve sonuçlarını günümüzle kıyaslayarak öğrenme, araştırma ve aktif yürütme yeteneğini geliştirme,

2. Çevresindeki eski, yeni sanat ve kültür eserlerini, müze ve anıtlar gibi ulusal ve evrensel değerleri tanımlarını ve onları korumak gerektiğini öğrenmek,
3. İnsanlara hak ve sorumlulukları tanıdıklarını ve birbirlerinin görüş ve inançlarını saygı ve hoşgörüsüyle karşılamaları gerektiğini benimseme,
4. Kendi toplumlarının geleneklerini geliştirmeye ilgi göstermelerini ve kültürel miraslarını zenginleştirmeye ve diğer kültürlerle, geleneklere, insani dayanışmaya saygı göstermelerini,
5. Kişisel, yerel, etnik ve ulusal benliklerini geliştirmelerine, insanların yerel ve etnik bir benliğe sahip olduğunu ancak daha geniş bir benliğin de geliştirilmesinin önemli olduğu gerçeğini anlamalarını ve değerlendirmelerini,
6. Demokratik vatandaşlığın uygulanabilmesi için ihtiyaç duyulan bilgi, davranış ve becerileri geliştirmeleri,
7. Farklı durum ve yeni bağlamlarda bilgi ve becerilerden faydalanmalarını, bireysel olarak ve bağlamları ile işbirliğinde yaratıcı problem çözme becerisi kazanmalarını, bağımsız eleştirel düşünme becerilerini ve motivasyonlarını geliştirmeye,
8. Kendilerine, bağlamlarına, topluma ve çevrelerine karşı sorumluluk geliştirmelerini,
9. Öğrenmeye karşı olumlu bir yaklaşım edinmelerini, edindiği bilgi ve becerileri uygulamalarını her safhasında uygulayabilme,
10. Farklılıklar karşısında olumlu bir tutum sergilemelerini,
11. Diğer dünya toplumlarının ve kendi toplumlarının tarihleri, gelenekleri, kültürleri ve maneviyatlarını bilincinde olmalarını,
12. Farklılıklar içinde hoşgörü ve saygıyı geliştirmelerini ve günümüz dünyasını karşılaştıkları bağlamlıların farkında olmalarını amaçlamaktadır.

ÖZEL AMAÇLAR

1. Tarih dersinde geçen kavramların anlamlarını söyleme, örnek verebilme.
2. Tarih konusunu, insan topluluklarının gelişimleri, yaptıkları etkinlikler hakkında yorum yapabilme, günümüzle kıyaslama yaparak akıl yürütebilme.
3. İnsan toplumunun geçmişi, çağlara ayrımlarını kavrayabilme.
4. İlk çağda zamanı ölçme (takvim) çetirlerini tanıyabilme.

5. İlk insan topluluklarını ortaya çıkaranları, gelişme dönemlerini, bu dönemlerin özelliklerini tanıyabilme, bugünün toplumlarıyla karşılaştırma yapabilme.
6. İlk insan topluluklarının, ilk çağ ve erken orta çağ dönemi toplumlarının özelliklerini tanıyabilme, günümüz toplumlarıyla bağlantı kurabilme.
7. Tarihöncesi dönemden Gelişimi Orta Çağa kadar olan süreçte insan toplumlarının gösterdiği gelişim özelliklerini kavrayabilme.
8. Tarihöncesi dönemden Gelişimi Orta Çağa kadar insan toplumlarının etnik yapıları sosyal yapıları, kültür ve uygarlık düzeylerini kavrayabilme, günümüz kültür ve uygarlıklarına etkilerini açıklayabilme.
8. Türklerin ilk yurdu, göçleri ve Orta Asya ve Yakın Doğu'da kurdukları devletler hakkında bilgi sahibi olma, geçmiş tarihleri hakkında yorum yapabilme.
9. İlk çağ ve Erken orta Çağ'da kurulan devlet ve halklara ait tarihi haritalarında yararlanma becerisini geliştirme.
10. Tarihöncesi, İlk Çağ ve Erken Orta Çağ'dan kalan kültür-tarih anıtlarını koruma becerisini geliştirebilme ve değerlerini kavrayabilme.

PROGRAM ÇER KLER

(Haftalık ders sayısı 2, yıllık toplam 74 ders saati)

Altkategori- riler	Programiçerikleri- Konular	Amaçlar	Davranı lar	Derslerarası li ki
1.Tarih bilimine ve dersine giri	- Tarihın konusu ve önemi - Tarihte takvim ve tarihin bölümlere ayrılması	- Tarih dersine giri ünitesinde geçen temel kavramları n anlam bilgisi. - Tarihin konusu, tarih ça ları ile ilgili temel sı nı flamlar bilgisi. - Tarih ö renmenin gereklili ini kavrayabilme.	- Tarih dersine giri ünitesinde geçen temel kavramları n ne anlama geldi ini söyleme/yazma - Tarihin konusunun, insan toplulukları nı n geçmi i ve tüm etkinlikleri oldu unu söyleme/yazma. - Tarihöncesi devirlerini Yontma Ta , Cilali Ta , Maden devri olarak Tarih devirlerini ise İlk, Orta, Yeni ve Yakın Ça olarak sı nı flayı p söyleme/yazma. - Tarih ö renmenin gereklili ini açıklama.	Arkeoloji , sanat, matematik, coğrafya ve ba ka.
2. Tarihöncesi devri	- Ta devri ve ilk insan toplulukları - Maden devri ve ilk insan toplulukları n dümesi	- İlk insan toplulukları n çıkışı nı kavratma. - İnsan toplulukları nı n ilk geli me dönemlerini kavrayabilme. - İnsan toplulukları nı n ilk geli me dönemlerinin özellikleri bilgisi.	- İlk insan toplulukları nı n ortaya çıkışı nı söyleme/yazma. - İnsan toplulukları nı n ilk geli me dönemlerini söyleme/yazma. - İnsan toplulukları nı n ilk geli me dönemlerinin özelliklerini ayrı t edebilme.	Arkeoloji, sanat, biyoloji, coğrafya ve ba ka.
3.Eski Do u	- Eski Mısır ve Mezopotamya	- Eski Do u devletlerinin durumları nı kavrayabilme.	- Eski Do u devletlerinin durumları nı söyleme/yazma.	Arkeoloji, mitoloji, coğrafya, sanat,

	<ul style="list-style-type: none"> - Çin, Hindistan ve Persler - Eski Do u halkları n kültürü 	<ul style="list-style-type: none"> - Eski Do u devletlerinin yönetim özelliklerini kavrayabilme - Eski Do u devletlerindeki kültür ve uygarlı ın özellikleri bilgisi 	<ul style="list-style-type: none"> - Eski Do u devletlerinde devlet yönetim özelliklerini söyleme/yazma. - Eski Do u devletlerini harita üzerinde gösterebilme. - Eski Do u devletlerinin kültür ve uygarlı k özelliklerini açı klayabilme. 	matematik, edebiyat ve ba ka.
4. Balkan yarı madası nı n Eski halkları	<ul style="list-style-type: none"> - Pelazglar, lirlar, Yunanlı lar, Makedonlular ve Trakyalı lar 	<ul style="list-style-type: none"> - Eski Balkan yarı madası halkları nı n kimlerden oluştu unu kavrayabilme. - Eski Balkan yarı madası halkları nı nya adı kları bölgeler ve kültür ve ya ayı ları bilgisi. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eski Balkan yarı madası nı n kimlerden oluştu unu söyleme/yazma. - Eski Balkan yarı madası halkları nı n ya adı kları bölgeleri söyleme/yazma ve harita üzerinde gösterme. Eski Balkan yarı madası nı n Eski halkları nı n kültürü ve ya ayı ları nı tanı yabilme. 	Co rafya, arkeoloji, Mitoloji, mimarlı k ve ba ka.
5. Eski Yunanistan	<ul style="list-style-type: none"> - Yunanistan tarihinin en eski devri - Atina ve sparta - Akdenizde Yunan kolonileri - Yunan-Pers ve Peloponez sava ları - Yunan kültürü ve uygarlı ı - Eski Yunanlı larda çocuk e itimi 	<ul style="list-style-type: none"> - Ege havzası nda ya amı eski uygarlı klar bilgisi. - Atina ve sparta devletleri arasındaki farkları kavrayabilme. - Eski Yunan kültür ve uygarlı kları nı tanı yabilme. 	<ul style="list-style-type: none"> Ege havzası nda ya amı eski uygarlı kları n neler oldu unu söyleme/yazma. - Atina ve sparta devletleri arasındaki farkları ayı rt edebilme. - Atina ve sparta devletlerinin devlet yönetim yapı ları nı açı klayabilme. - Eski Yunan kültür ve uygarlı kları nı genel özelliklerini söyleme/yazma. 	Felsefe, sanat, edebiyat, Mimarlı k, matematik, co rafya ve ba ka.
6.Eski Makedonya	<ul style="list-style-type: none"> - Helen devri ve onun kültürü 	<ul style="list-style-type: none"> - Makedonya devletinin kuruluşu un kavrayabilme - Makedonya devletinin gelişim özelliklerini kavrayabilme 	<ul style="list-style-type: none"> - Makedonya devletinin kuruluşu ve gelişim dönemi özelliklerini söyleme/yazma. - Helen kültürünün temel özelliklerini söyleme/yazma 	Arkeoloji, co rafya, Sanat, mimarlık, edebiyat, felsefe ve ba ka.

		- Helen kültürünün temel özelliklerini kavrayabilme		
7. Eski Roma	<ul style="list-style-type: none"> - Apenin yarı madasını n Eski halkları - Roma'nı n yarı madada ve Akdenizde geni lemesi - Köle ayaklanmaları - I. ve II. Triumfirlik- - I. ve II. yy. Roma mparatorlu u - Hristiyanlı ın belir-mesi ve geni lemesi - Roma mparatorlu un bunalı mı ve dü mesi - Romalı ları n inanı ları ve kültürü 	<ul style="list-style-type: none"> - Eski Roma devletinin kurulu unu kavrayabilme. - Eski Roma devletinin geli im özelliklerini kavrayabilme. - Eski Roma devletinin sosyal yapı sı nı kavrayabilme. - Eski Roma devletinin devlet yönetimi bilgisi. - Eski Roma devletinin kültür ve uygarlı ın temel özelliklerini kavrayabilme. 	<ul style="list-style-type: none"> Eski Roma devletinin kurulu ve geli im dönemi özelliklerini söyleme/yazma. - Eski Roma devletinin geli imini harita üzerinde gösterme. - Eski Roma devletinin sosyal yapı özelliklerini söyleme/yazma. - Eski Roma devletinin devlet yönetiminin belirgin özelliklerini söyleme/yazma. - Eski Roma devletinin kültür ve uygarlı ı nı n temel özelliklerini söyleme/yazma. 	Sanat, co rafya, felsefe, edebiyat, hukuk ve ba ka.
8. lirlirler	<ul style="list-style-type: none"> - lirlir boyları ve onları n ya adı kları bölgeler - Enkeleylerin, Taulantları n, Epirin, Ardiyanları n ve - Dardanları n kı rallı ı - Roma İmparatorluğu yönetiminde Dardania - lirlir devletleri-toplum-sal ve ekonomik hayat - Roma'nı n Balkan i gali ve lirlir ayaklanmaları 	<ul style="list-style-type: none"> - lirlirlerin etnik yapı sı nı kavrayabilme. - lirlir boyları ve devletlerinin kuruldu u yerleri tanı yabilme. - lirlirlerin sosyal ya ayı ı nı ve kültür özelliklerini kavrayabilme. 	<ul style="list-style-type: none"> - lirlirlerin etnik yapı özelliklerini söyleme/yazma. - lirlir boyları ve devletlerinin kuruldu u yerleri harita üzerinde gösterme. - lirlirlerin sosyal ya ayı ve kültür özelliklerini söyleme/yazma. 	Co rafya,sanat, arkeoloji ve ba ka

	- İslamın kökeni ve inancı			
9. Türklerin ilk yurdu ve onları n göçleri	- Türklerin ilk yurdu ve onları n göçleri - Orta Asya ve Avrupa'da Hun devleti (Atilla) - Göktürkler ve Uygurlar - Türklerin kültür ve uygarlığı	- Türklerin ilk yurdu ve göçlerle ilgili olgular bilgisi - İlk yurda kurulan Türk devletlerini tanıyabilme - İlk yurda kurulan Türk devletlerindeki uygarlığın özellikleri bilgisi	- Türklerin ilk yurdunun neresi olduğunu söyleme ve harita üzerinde gösterme. - Türklerin ilk yurtlarından göçlerinin nedenlerini söyleme/yazma. - İlk yurda kurulan Türk devletlerini açıklama ve harita üzerinde gösterme. - İlk yurda kurulan Türk devletlerinin kültür özelliklerini söyleme/yazma	Coğrafya, sanat, edebiyat, arkeoloji ve benzeri.
10. Erken Orta Çağ	- Avrupa'da büyük kavimler göçü - Frank devleti - Erken derebeylik - Temel özellikler	- Kavimler göçünün nedenlerini kavrayabilme - Kavimler göçü sonucunda Avrupa'da kurulan Orta Çağ devletleri bilgisi - Frank devletinin kuruluşunu kavrayabilme - Frank ve diğer Orta Çağ devletlerinin özelliklerini tanıyabilme.	- Kavimler göçünün nedenlerini söyleme/yazma. - Kavimler göçü sonucunda Avrupa'da kurulan Orta Çağ devletlerini harita üzerinde gösterme. - Frank devletinin kuruluş dönemi özelliklerini söyleme/yazma. - Frank ve diğer Orta Çağ devletlerinin özelliklerini söyleme/yazma.	Coğrafya, sanat, edebiyat, Avrupa dilleri ve benzeri.
11. Bizans ve Araplar	- XI.yy. kadar Bizans imparatorluğu - Erken orta Çağ'da Araplar - Balkan'na Slav göçleri - Arap devletinin ve İslamın yayılması	- Bizans imparatorluğunun kuruluşunu kavrayabilme. - Bizans imparatorluğunun yükselme dönemlerini kavrayabilme. - Arap devletinin gelişim dönemlerini kavrayabilme. - Güney Slavların göçleri	- Bizans imparatorluğunun kuruluş ve yükselme dönemi özelliklerini söyleme/yazma. - Arap devletinin gelişim dönemleri özelliklerini söyleme/yazma. - Güney Slavların göç yollarını harita üzerinde gösterme. - İslamın doğuş ve yayılmasıyla	Coğrafya, sanat, mimarlık, edebiyat ve benzeri.

	- Arap devletinin Halifeli in yayılması - Arap- slam kültürü	bilgisi - slamiyetin do u u ve yayılı ıyla ilgili temel olgular bilgisi. - Arap- slam kültür özelliklerini kavrayabilme	ilgili temel olguları aç klayabilme. - Arap- slam kültür özelliklerini aç klayabilme.	
12. Orta Asya ve Yakı n Do u' da Türk devletleri	- Erken Orta Ça da Türk boyları ve devletleri, - Türklerin slamiyeti kabul etmesi - Karahanlı ve Gazneli devleti - Selçuklar ve Türk Beylikleri döneminde Anadolu - Anadolu'da Selçuk kültürü ve uygarlı ı - Orta Do u ve Orta Asya'da Türk devletleri	- Orta Asya ve Yakı n Do u'da kurulan Türk devletlerini tanı yabilme. - Türklerin slamiyeti kabulünü aç klayabilme. - Orta Asya ve Yakı n Do u'da kurulan Türk devletlerindeki kültür ve uygarlı ın özellikleri bilgisi.	- Orta Asya ve Yakı n Do u'da kurulan Türk devletlerinin genel özelliklerini söyleme/yazma. - Orta Asya ve yakı n Do u'da kurulan Türk devletlerini harita üzerinde gösterme. - Türklerin slamiyeti kabulünü aç klayabilme. - Orta Asya ve Yakı n Do u'da kurulan Türk devletlerindeki kültür ve uygarlı ın temel özelliklerini söyleme / yazma.	- Co rafya, sanat, edebiyat, mimarlı k vb.
13. Erken Orta Ça da Güney slavlar	- Karantanya, Hı rvati- stan ve Bosna - Bulgaristan, Ra ka, Duklya ve Makedonya - Erken Orta Ça da Balkan halkları n kültürü	Erken Orta Ça 'da Balkan halkları n kurdukları devletlerin özellikleri bilgisi. - Erken Orta Ça da Balkan halkları n kurdukları devlet- lerin kültür özellikleri bilgisi.	- Erken Orta Ça 'da kurulan Balkan devletlerinin temel özelliklerini söyleme / yazma. - Erken Orta Ça 'da kurulan Balkan devletlerini harita üzerinde gösterme, - Erken Orta Ça 'da Balkan halkları n kurdukları devletlerin kültür özelliklerini söyleme/yazma	Co rafya, arkeoloji, sanat, edebiyat, mimarlı k vb.

Not: Ö retmen ve öğrencilerin seçimine 6 ders saati bırakılmı tır. Bu ders saatlerinde öğrencilerin yöre tarihi içerikleri aç klayabilir ya da ar iv, müze, kütüphane, tarih anı tları nı öğrencilerle ziyaret edebilir.

DAVRANI LAR

Tarih ö retim programı nı n Genel ödevler bölümünde alt orta okulun VI.sı nı f ö rencileri Tarih dersinde önemli olan bilgi, beceri ve davranı ları kazanmaları gerekli oldu u belirtilmi tir. Belirtilen bilgilere sahip olma, beceri ve davranı ları geli tirme VI. Sı nı f ö rencilerinden beklenen ö renim standardı nı te kil etmektedir. Bundan dolayı her tarih dersi ö re-tmeni VI.sı nı f ö renim standartları istemlerini memnun etmesi için Genel ödevler bölümünde belirtilen e itim-ö retim neticelerini göz önünde bu-lundurulmalı dır.

Alt orta okulun VI. sı nı fı nı bitiren ö rencilerden u neticeler bekle-nmektedir:

- Tarih dersi ö retimin kavrayabilmesi ve ayı rt etmeleri,
- Eski halkların zamanı nası l hesapladı kları ne gibi takvimler kullandı kları nı kavrayabilmeleri. Yı l, onyı l, yüzyı l ve binyı lı ayı rt edebilmeleri,
- Zamani sa' nı n do u undan önce ve sonra hesaplaması nı kavrayabilmesi,
- İlk Ça devletlerin toplumsal, devlet ve kültürel geli meleri tanı maları ve ayı rt etmelerini,
- Ulusunun kökeni ve toplumsal, devlet, ekonomik ve kültürel geli imiyle ilgili yeterli seviyede bilgi edinmeleri,
- Orta Ça ın temel özellikleri ve toplumsal, devlet, ekonomik kültürel ve dini geli meleri kavrayabilmeleri,
- İlk Ça döneminin ad yapmı tarihi ki ilerini tanı yabilmeleri,
- Fotograf, harita, yazı lı tarihi kaynakları , belgesel filimleri, tarihsel içerikli filimleri ve ba ka gereçleri kullanma ve yararlanma beceri ve alı kanlı kları nı geli tirme.

METODOLOJ AÇIKLAMALARI

Çalı maları , e itim amaçları na ula tı rmada kullanı lacak metod ve teknikler çok önemlidir. Programda düzenlenen üniteler ve seçilen konu-lar i lenirken izlenecek yollar, ba vurulacak etkinlikler, çocukta bekle-nen davranı de i ikli inin meydana gelip gelmiyece ini ve dolayısı yla e itim amaçları nı n gerçekleştirilmesinde önemli rol oynar. Bu bakı mdan, ö retmenin ö rencilerle birlikte sı nı f içinde veya dı ında amaçlara do ru yapaca ı çalı malar, e itim olu umuna etki yapan en önemli faktörlerdir.

Bu sebeple öğretmen, eğitim, eğitim çalışmaları nda; öğrencileri amaçlara ulaştırarak metodları ve etkinlikleri benimsemeli ve uygulanmalıdır.

Tarih öğretiminde temel hedef, öğrencileri ezberlemekten çok, öğrencilerin yetenek ve becerilerini geliştirmektir. Öğrencilerin, tarih disiplini ana özelliklerinin farkına varmalarında sınıf ortamı, öğretmenin bilgiyi veren olarak gösterildiği ortamdan çok, öğrenciler için aktif öğrenme çevresi olmalıdır. Yaratıcı tarihsel öğretileri, sadece sebep ve sonucun analizini geliştiren becerilerin de ötesine gider. Burada önerilen, öğrencilere okulda –alt orta öğretim düzeyinde bile - tarihsel kaynaklarının verilmesi ve onların, öğrencileri kendi başlarına “inşa etmeleri” ve “keşfetmeleridir”. Tarihsel kaynak olarak, biz genellikle dokümenter malzemenin fotokopisini kastetmekteyiz. Fakat, bunlar, kalıntı ya da otantik arşivsel filmler de olabilir. Kaynak malzemeleri kullanarak, gerçekten biz, “konu alanını yapılandırma” öğrencilere öğretebiliriz.

Ünitelerin inşasında öğretmen ihtiyaca göre anlatma (takrir), soru-cevap, gösterme, metin okuma, problem çözme, gözlem ve inceleme, grupla çalışma, tartışma vb. Metodlar ve teknikler kullanılabilir.

Ünitelerin inşasında sınıf ortamında ferdi, küme, seviye grupları ve sınıf çalışmaları gibi çalışma şekillerine başvurmalıdır. Öğretmen, bu çalışma şekillerini öğrencilerin durumlarına, konunun özelliğine, okulun imkanlarına ve ihtiyaca göre ayarlamalıdır.

1. ANLATIM METODU

Öğretmenin herhangi bir konuyu, sınıfta oturan öğrencilere iletilmesi biçiminde uygulanmaktadır. Günümüzde ise, öğrencilerin pasif olarak oturmalarına neden olduğu, onlara düşüncelerini açıklama fırsatı vermediği için sınıfsal ve etkisiz bir metod olarak kabul edilmektedir.

En büyük tehlike öğretmenin gereğinden çok konuşmasıdır. Dinleyiciler ne kadar küçük yaşta ise anlatma ölçüde kısaca ve dramatize edilmiş biçimde uygulanmalıdır. Açık bir ses tonu, ses tonundaki değişiklikler, yerinde ve zamanında jest ve mimikler öğrencileri üzerinde unutulmuş etkiler bırakır.

Bu metod mümkün olduğu kadar az kullanılmalı, mutlaka kullanılması gerekiyorsa öğretmen konuşmasını çok dikkatli ve ayrıntılı olarak hazırlamalı, anlatacaklarını nasıl anlatacağını da planlamalıdır.

2. SORU-CEVAP METODU

Soru – Cevap metodu, önceden hazırlı k yapı ldı ı takdirde daha ba arılı olur. Bunun için ö retmen önce konuyu ayrı ntılı olarak ve planlı ekilde taramalı sorular hazı rlamalı dı r. Bu i lemin ö renciler tarafı ndan da yapı lması istenmeli ve böylece konu ile ilgili cevaplandı rı lacak sorular dersten önce hazı rlanmı olmalı dı r. Bu metodun etkili bir ekilde uygulanması için ö retmenler, ö rencilere soru sorma fı rsatı hazı rlamalı , mümkün oldu u kadar ö retimin amacı ve yönü ö rencilerin soruları ı na dayandı rı lmalı dı r. Böylece ö retmenin ö rencilerin ilgi ve ihtiyaçları nı göz önünde bulundurarak ö retim yapması sa lanmı olur. Ö retmen ö renci soruları na yer ve önem verdikçe onları n daha dikkatli olmaları nı ve konuyla daha çok ilgilenmelerini de te vik etmi olacaktı r.

3. GÖSTERME METODU

Ö retmen üniteleri aç ı klarken tarih haritaları , emaları , fotoğrafları , müze ve tarihi anı tları ziyaret ederken gösterme metodunu uygular.

4. MET N OKUMA METODU

Tarih dersinde üniteler, konular aç ı klanı rken ö retimde tarihsel kaynak, edebi ve bilimsel metinlerden de faydalanabilinir. Böyle metinlerle ö retmen konuyu aç ı klarken kanı tladan örnekler verebilir. Ö retimde ö retmen metin metodunu kullanmakla ö rencilerin geçmi hakkı nda bilgilerini geni letirler ve çe itli tarihi kaynak, eser, ansiklopedi, sözlük seçmesi için beceri ve yetene in geli mesine yardım edilir.

5. PROBLEM ÇÖZME

Okulun görevlerinden biri de ö rencilerin hayata ba arıyla uyum sa layacak ekilde yeti melerini sa lamaktır. Bu nedenle problem çö zme metoduna yer verilmesi, okulun bu görevini gerçekle tirmesi bakı mı ndan önemlidir.

Problem çö zme metodunda, bir problemin ele alı nı ı ve çö zümlemesi enası nda dört metod dikkate alı nı r.

Tümevarı m metodu: Özel durumlardan veya örneklerden genel bir sonuca ula maktır.

Tümdengelim metodu: Genel ilkelerden özel durumlara giden bir akıllı yürütme eklidir.

Çözümleme metodu: Bir bütünü elemanlarına ayırma, çözümleme ve tahlil etmedir.

Bire im metodu: Bir konuyu, tümevarım ve tümdengelim metodlarından giderek zihni gerekçeleri birleştirerek suretiyle açıklamak ve sonuca varmaktır. Çünkü düşünce eyleminin olması, incelemelerin bir sonuca yönelmesi ve bunları yeni alanlara uygulamak için sentez artırır. Bire im metodu bir anlamda, parçalardan yeni bir bütün veya bir sentez oluşturur.

6. GRUPLA ÇALI MA METODU

Gurup; birbiriyle ilişkileri ve aralarında ortak değerleri olan, birbirlerine bağlı iki veya daha fazla kişiden oluşan toplumsal bir birimdir. Grupla çalışma, ferdin sosyal gelişimini ve gelişimini sağlayan bir metottur. Bu metotla ferdin sorumluluk duygusu, başarıya veya gruba katkıda bulunmak zevki de artırılır. Bu metod öğrencilerden oluşturulan gruplara birer konu verilmesi ve konunun öğrencilerce araştırılarak, sımsıkı grup halinde anlatılması şeklinde olmaktadır.

Grupların te kili : 3 – 7 kişiden meydana gelen gruplar en iyi çalışma gruplarıdır. En ideali 5 kişilik çalışma gruplarıdır. Her grupta bir başkan, bir sözcü ve bir de sekreter bulunmalıdır.

Grup tekil edilirken; ilgi grupları, seviye grupları, aynı semte oturanların bir grup meydana getirmeleri, numarasına göre gruplama, sımsıkı oturdukları yere göre gruplamaya başvurabilir.

Çalışmaya başlayan grup içindeki her fert, öğretmenin rehberliği ile çalışmanın inceliklerini, her birinin ne yapacağını, sorumluluğunu iyice öğrenmelidir.

7. TARTI MA METODU

Tartıma, herhangi bir grubun, bir başkanın yönetimi altında, belirli bir düzen içinde hepsini ilgilendiren sorunlar üzerinde ve belli bir amaca dönük kararlılı görüşmelerdir.

Öğrenci sayısından azınıflar için en uygun bir tekniktir. Tartıma metodunda hem öğretmenle öğrenci arasında hem de öğrenciler arasında dinamik bir etkileşim, alış-veriş vardır.

Tartı ma metodu, ö rencilerin ilgisini uyandı rır, anlayı ları nı de e-rlendirme, gerçe kleri kavrama, ele tirici dü ünme kabiliyetlerini geli -tirir.

8. GÖZLEM VE İ NCELEME METODU

Gözlem, bir olayı , bir nesneyi ya da bir gerçe i iyi anlamak için bu olay, nesne ya da gerçe in türlü belirti ve ko ulları nı izleme ve inceleme i idir. İ nceleme ise, ele alı nan bir konu ya da olayı n özelliklerini ve ayrı -ntı ları nı tam olarak anlamaya çalı mak için yapı lan yöntemli çalı madır. Gözlem ve inceleme, birbirini tamamlayan iki u ra gibidir.

yi bir gözlem de, iyi bir inceleme de, amaçlı ve planlı bir çalı mayı gerektirir. Gözlem ve inceleme, topluca yapabilece i gibi gruplar olu tu-lularak ya da bireysel olarak yapı labilir.

Ö rencilerin, gözlem çalı maları ve inceleme gezileri sı rası nda gördüklerini ve i ittiklerini not etmeleri, belge toplayı p bunlar üzerinde ince-leme yapmaları , bazı durumlarda gördüklerini yazı lı olarak anlatma ve tartı ma yürütme ve de e-rlendirme yapma imkanları nı da yaratı r.

Ö retmen tarih ö retiminde yukarda belirtti imiz metot ve teknikle-rlle yetinmeyip, ö rencilerin seviyesine uygun çe itli yazı lı , görsel ve i i-tsel kaynaklardan (harita, atlas, slayt, CD, VCD, internet, film vb.) yara-rlanabilir. Tarih kaynakları n ö retimde kullanı lması ö rencilerin ara tı-rama yapması ve bunu alı kanlı k haline getirmesine te vik edilir.

Tarih ö retiminde ö rencilerin çalı ma ortamı yalnız derslikler de il, okul, çevre, kitaplıklar, müzeler, sergiler vb. yerleri de kapsar. Ö rencile-rin bu gibi yerlerde gezi, gözlem yapmaları ve ki ilerle görü meleri te -vik edilmelidir. Konular i lenirken “yakı ndan uza a, somuttan soyuta, basitten karma ı a” ilkesine uyulmakla birlikte ö renciler önemli tarihi olayları birlikte tarih iridine i lerken onlarda zaman kavramı geli tirilir.

DERSLERARASI İ L İ K

Tarih ö retimi amaçları na ula ması için ona yakı n olan derslerle ve programlarla ili ki kurması gerekir. Tarih dersi en çok ana dili, co rafya, yurtta lı k e itimi, güzel sanatlar dersleri ve okullarda uygulanacak olan nı ce kı : çatı ma çözü m oyunları , insane hakları e itimi, milli hazı nlı klar, kadı nlar hakları gibi programları yla da i birli i geli tirebilir. Tarih der-sini veren ö retmenler konuları i lerken ona yakı n olan dersleri veren

ö retmenlerle ili ki kurarak birlikteki çalı malarda korelasyon yapabili-
rler. Ö retmenler araları nda birlikte ö rencilerle serbes etkinlikler, gezi
ve ziyaretler esnası nda konular bakı mı nda i birlik yapabilirler. Tarih dersin-
sinin okulları n kendileri getirecek olan programları yla da i birlik yapma
imkanı vardır. Okulun getirmi oldu u programlar tarih dersinin progra-
mlari daha da geni letebilir.

ÖLÇME VE DE ERLEND RME

Ö retme-ö renme sürecinde ö rencilerin davranı ları nda istendik
yönde de i melerin olup olmadığı , ölçme ve de erlendirme ile belirlene-
bilir. Bunun yanı sı ra ö encilerin e itim gereksinmelerinin saptanması ile
ö retme-ö renme sürecinin belirlenmesinde de ölçme ve de erlendirmeye gerek duyulur.

Ölçme, belli bir nesnenin ya da nesnelerin belli bir özelli e sahip
olup olmadığı nı gözlenerek sonuçları n sayı larla ya da ba ka sembollerle
gösterilmesidir. De erlendirme ise, ölçme sonuçları nı bir ölçütle kar ıla-
tı rarak bir karara ula maktadır. E itimde farklı amaçlarla de erlendirmeye
ba vurulabilir. Tarih dersinde de bu ba lamda: ihtiyaç saptama, ö renci-
lerin hazı rolu durumları nı saptama, ö renme eksiklerini belirleme ve
düzey belirleme amacı ile de erledirmeler yapı labılı r.

Ö retme-ö renme sürecinde ö rencilere kazandı rı lacak olan davra-
nı lar; bili sel, duyu sal ve devinimsel davranı lar olu turmaktadır. Bu
bakı mdan, ö retme-ö renme sürecindeki ölçme ve de erlendirme etkinli-
klerinin bu üç davranı alanı ndaki ö renmeleri de içermesi gerekir.

Bili sel, duyu sal ve devinimsel alanlardaki davranı ları n, bu alan-
ları n her basama ı ndaki davranı ları ölçebilmeye uygun test durumları
hazı rlamak ve her bir basama a ili kin yeterliklerin ayrı ayrı ölçmesine
dikkat etmek gerekir. Ölçme ve de erlendirme etkinlikleri bilimsel alanla
sı nı rlı kalmamalı , bunun yanı sı ra duygusal alanla ilgili tutumlar ve de e-
rler gibi psikolojik özelliklerle; devinimsel hedeflerin ölçülmesine de
önem verilmelidir.

Ölçme ve de erlendirme sı rası nda u unsurlar dikkate alı nmalı dı r:

1. Bilgiler

- alı nan bilgileri anlatabilmek (sözlü, yazı lı veya grafik eklinde);
- mesajı anlamak (ö retmenin anlattı ı nı veya bir metnin mesajı nı);
- bilgileri ayı rt etmek yetene ini geli tirmek (önemli-önemsiz bilgiler);

- temel tarih kavram ve terimleri do ru kullanmak, yazabilmek ve söylemek;
- geçmi bir tarih olay hakkı nda farklı yer ve kaynaklardan toplamı bilgilerin o unu (anlatı , belge, resim, dergi vb.) uygun ve mantı ksal bir biçimde sı ralamak ve söyleyebilmek; tarihi (ve di er) de erleri önemseme becerileri geli tirme.

2. Zaman ve mekan aç ı sı ndan tarihi olayları kavrama yetene i

- zaman aç ı sı ndan belli tarihi olayları zaman eridine yerle tirmek;
- tarihi olayları meydana geldi i yerleri haritada gösterebilmek;
- tarihi haritalarda yönelebilmek ve önemli bazı mekanları gösterebilmek;
- Avrupa, Balkan ve Türk toplulukları na ait belli tarihi devirlerle ilgili tarih ve sosyolojik kavram ve terimleri kavrayabilmek.

3. Tarihsel dü ünme

- tarihi olayları n nedenini ve sonuçları nı ayı rt edebilmek;
- benzeri belli olaylar ve olguları n benzer ve özel tarafları nı söyleme ve yazabilmek;
- edindikleri tarihi bilgilerden yararlanarak belli tarihi olay hakkı ndaki isel görü olu turabilmek;
- tarihi belgelere dayanan bilimselli i sa lamla mı bir tarihi olay hakkı ndaki bir sav ile ki isel dü ünme ve pozisyonu ayı rt edebilmek.

KAYNAKÇA

1. **Algül Hüseyin**, *İslam Tarihi, cilt 2*, Ankara 1991.
2. **Araz Nezihe**, *Dünya Tarihi, cilt 1-2-3*, İstanbul 1974.
3. **Barthold W, Köprülü M.Fuad**, *İslam Medeniyeti Tarihi*, Ankara 1963.
4. **Bayur Yusuf Hikmet**, *Hindistan Tarihi 2 Cilt*, Ankara 1946-1947.
5. **Bosch M.E.**, *Helenizm Tarihinin Ana Hatları, Çeviren : Ne et a atay*, Ankara 1992.
6. **Bedrettin Koro**, *Türk Ulusal tarihinden Ek Dersler*, Belgrad 1995.
7. **Demircio lu Halil**, *Roma Tarihi*, Ankara 1953.
8. **Fehmi Recepti, Hüsnü Muzuri**, *Historia e Popullit Shqiptar*, Pri tina 2001.
9. **Genç Re at**, *Karahanlı Devlet Te kilatı*, İstanbul 1981.
10. *Hı stori ja e Popullit Shqiptar, I-II Cı lt*, Tiran 2002.
11. *İk öretim Sosyal Bilgiler 4,5,6*, MEB Yayını nı , İstanbul 1999.
12. *Iustrovana Enciklopedija-Istori ja, I,2*, Vuk Karacı , Belgrad 1985.
13. *Ilustrovana Istori ja Sveta I-IV*, Belgrad 1984.

14. **nan Afet, Eski Mı s ır**, *Tarihi Medeniyeti*, Ankara 1956.
15. **smail Hakk Uzunçar ılı**, *Anadolu Beylikleri ve Akkayunlu*, *Karakoyunlu Devletleri*, Ankara 1984.-
16. *Istori ja Naroda Jugoslavi je*, I-II Cilt, Prosveta 1960.
17. **Ivan Boji ç...**, *Istori ja Jugoslavi je*, Prosveta 1973.
18. **Kafeso lu brahim**, *Selçuklu Tarihi*, stanbul 1972.
19. **Kı nal Firuzan**, *Eski Mezopotamya Tarihi*, Ankara 1953.
20. **Kopraman kazim Ya ar**, *Mı s ır Memlükleri Tarihi*, Ankara 1961.
21. **Köymen Mehmet Altay**, *Selçuklu Devri Türk Tarihi*, Ankara 1961.
22. **Köymen Mehmet Altay**, *Büyük Selçuklu mparatorlu u Tarihi*, I ve II Ciltler Ankara 1979, 1984.
23. **Kurat Akdes Nimet, IV.-XVIII. Yüzyı llarda Karadeniz Kuzeyinde Türk Kavimleri Devletleri**, Ankara 1992.
24. **Kurat Akde Nimet**, *Peçenek Tarihi*, stanbul 1937.
25. **Mansel Arif Müfit**, *Ege ve Yunan Tarihi*, Ankara 1947.
26. **Merçil Erdo an**, *Gazneliler Devleti Tarihi*, Ankara 1989.
27. **Merçil Erdo an**, *Müslüman Türk Devletleri Tarihi*, Ankara 1991.
28. **Noel Malcolm**, *Kosova Nje Hı storı e Shkurter*, Prı tine-Tiran 2001.
29. **Niyazi Ak it**, *Milli Tarih I.II.* stanbul 1995.
30. **Ostrogorsky Georg**, *Bizans devleti Tarihi*, Çeviren: Fikret İ lltan, Ankara 1991.
31. **Ögel Bahaeddin**, *Büyük Hun mparatorlu u*, 2 Cilt, Ankara 1981.
32. **Ö el Bahaeddin**, *slamiyetten Önce Kültür Tarihi*, Ankara 1981.
33. **Parmaksızo lu smet, Ça layan Ya ar**, *Eski Ça lar ve Türk Tarihinin İlk Dönemleri*, Ankara 1976.
34. **Sevim Ali**, *Suriye ve Filistin Selçukluları*, Ankara 1983.
35. **Sümer Faruk**, *O uzlar (Türkmenler), Tarihleri, Boy Te kilatları, Destanları*, Ankara 1983.
36. *Tarih Lı se 1,2*, MEB Yayını , Ankara 1993.
37. **Turan Osman**, *Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi.* stanbul 1969
38. **Turan Osman**, *Selçuklular ve slamiyet*, stanbul 1993.
39. **Yurdaydı n Hüseyin**, *slam tarihi Dersleri*, Ankara 1982.

Ansiklopediler

1. **Ana Brı tanı ca**, *Hürriyet Yayınları*, stanbul 1994.
2. *slam Ansiklopedisi*, MEB Bası mevi, stanbul 1978. *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, stanbul 1986.
3. *Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedisi*, Sabah Yayınları , stanbul 1992.
4. *slam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı yayı nları , stanbul 1988.
5. *Ülkeler ve Dünya Atlası*, stanbul 1998.

Sözlükler

- Türkçe Sözlük*, TDK, Cilt 1-2, Ankara 1998.
mla Kı lavuzu, TDK, Ankara 1996.